

اسامی قرآن

کلیدواژه: اسامی قرآن.

پرسش: اسامی قرآن کدامند؟

پاسخ: اسامی زیادی برای **قرآن کریم** ذکر شده که در میان مسلمانان فقط بعضی از آنها مشهور است. البته بعضی از الفاظی که از آنها به عنوان نام‌های قرآن تعبیر می‌شود، در قرآن به عنوان صفت برای قرآن ذکر شده است و به خاطر همین **اختلاف** نظر در تشخیص اسم و **صفت** است که میان دانشمندان علوم قرآنی در ذکر و عدد نام‌های قرآن اختلاف نظرهایی وجود دارد. بعضی مفسران مانند مرحوم طبرسی صاحب مجمع البیان فقط ۴ نام و بعضی مانند مرحوم ابوالفتوح رازی ۴۳ نام را بیان کرده‌اند. بعضی از این نام‌ها در **روایات** نیز آمده است.

فهرست مندرجات

- ۱- اسامی قرآن
- ۲- دیدگاه مفسران
 - ۲.۱- طبرسی
 - ۲.۲- زرکشی
 - ۲.۳- صاحب التمهید
- ۳- اسامی استفاده شده از قرآن
- ۴- بیان یک نکته
- ۵- تعبیر قرآن به مصحف
 - ۵.۱- حدیثی از فیض کاشانی
- ۶- پانویس
- ۷- منبع

اسامی قرآن

قرآن مجید که کتاب آسمانی **مسلمانان** است دارای اسامی و صفات زیادی است که بعضی از آنها توسط **دانشمندان علوم قرآنی** تحقیق و بیان شده است. **ذکر** نام‌های فراوان و اوصاف زیاد باعث شده است که بعضی، اوصاف این **کتاب** را با نام‌های آن اشتباه گیرند؛ اما از آنجا که هر صفتی می‌تواند به صورت اسم استفاده شود، شاید بتوان ذکر اوصاف را در زمره نام‌ها توجیه کرد؛ چنان‌که **مفسران** بزرگی همچون ابوالفتوح رازی تمام این اوصاف و اسما را در زمره اسماء و نام‌های قرآن آورده‌اند. ^[۱] رازی، ابوالفتوح، تفسیر روح الجنان، ج ۱، ص ۵، چاپ اسلامیة. وی ۴۳ نام برای قرآن آورده است که بعضی جنبه وصفی دارد.

دیدگاه مفسران

← **طبرسی**

مرحوم طبرسی در مجمع البیان به **ذکر** ۴ نام اکتفا کرده و فقط نام‌های قرآن، فرقان، **کتاب** و ذکر، را به‌عنوان اسامی قرآن آورده است. ^[۱] طبرسی، تفسیر مجمع البیان، فن رابع.

← **زرکشی**

اما بدرالدین زرکشی نقل می‌کند که «حرالی» کتابی در این زمینه نوشته است و بیش از ۹۰ **اسم** یا وصف برای قرآن ذکر می‌کند.

← صاحب التمهید

صاحب التمهید از قاضی عَزَبِزِی، ۵۵ نام برای قرآن ذکر می‌کند که ۴۳ نام آن با نام‌هایی که مرحوم ابوالفتح رازی بیان کرده، مشترک است. [۱] معرفت، مجدهادی، علوم قرآنی، ص ۱۰۶. این ۵۵ نام (یا وصف) از خود قرآن گرفته شده است.

اسامی استفاده شده از قرآن

ما در اینجا به این اسامی و به آیاتی که این **اسما** در آن آمده است، اشاره می‌کنیم:

۱. قرآن (طه، ۲؛ نساء، ۸۲، ...)
۲. فرقان (انفال، ۲۹؛ آل‌عمران، ۳ و ۴؛ فرقان، ۱ و...)
۳. کتاب (فاطر، ۳۹؛ نساء، ۱۰۵)
۴. ذکر (آل‌عمران، ۵۸؛ حجر، ۹)
۵. تنزیل (شعراء، ۱۹۲؛ انسان، ۲۲)
۶. حدیث (زمر، ۲۳؛ کهف، ۶)
۷. موعظه (یونس، ۵۷)
۸. تذکره (حاقه، ۴۸)
۹. ذکری (هود، ۱۲۰)
۱۰. بیان (آل‌عمران، ۱۲۸)
۱۱. هدی (بقره، ۲)
۱۲. شفاء (فصلت، ۴۴)
۱۳. حکم (رعد، ۳۷)
۱۴. حکمت (احزاب، ۳۴)
۱۵. حکیم (آل‌عمران، ۵۸)
۱۶. مهیمن (مائده، ۴۸)
۱۷. هادی (جن، ۱ و ۲)؛ (در این آیه "ادی" به کار برده نشده است و این اسم برگرفته از کلمه یهدی موجود در آیه می‌باشد).
۱۸. نور (اعراف، ۱۵۷)
۱۹. رحمت (نمل، ۷۷)
۲۰. عصمت (آل‌عمران، ۱۰۳)؛ (در ذکر این نام، از آیه «واعتصموا» استفاده شده؛ زیرا لفظ عصمت در آیه ذکر نشده است).
۲۱. نعمت (ضحی، ۱۱)
۲۲. حق (حاقه، ۵۱)
۲۳. تبیان (نحل، ۸۹)
۲۴. بصائر (قصص، ۴۲)
۲۵. مبارک (انبیاء، ۵۰)
۲۶. مجید (ق، ۱)
۲۷. عزیز (فصلت، ۸۷)
۲۸. عظیم (حجر، ۸۷)
۲۹. کریم (واقعه، ۷۷)
۳۰. سراج (احزاب، ۴۶)؛ (بنابر تفسیری که مراد از سراج منیر، قرآن باشد).
۳۱. منیر (احزاب، ۴۶)
۳۲. بشیر (فصلت، ۳ و ۴)
۳۳. نذیر (فصلت، ۴)
۳۴. صراط (حمد، ۶)
۳۵. حیل (آل‌عمران، ۱۰۶)
۳۶. روح (شوری، ۵۲)
۳۷. قصص (یوسف، ۳)
۳۸. فصل (طارق، ۱۳)
۳۹. نجوم (واقعه، ۷۵)؛ (بنابر اینکه نجوم به معنای نزول تدریجی قرآن باشد).
۴۰. عجب (جن، ۱)
۴۱. قَیْم (کهف، ۱ و ۲)
۴۲. مبین (یوسف، ۱)
۴۳. علیّ (زخرف، ۴)
۴۴. کلام (توبه، ۶)
۴۵. قول (قصص، ۵۱)
۴۶. بلاغ (ابراهیم، ۵۲)
۴۷. متشابه (زمر، ۲۲)
۴۸. عربی (زمر، ۲۸)
۴۹. بشری (نمل، ۲)
۵۰. عدل (انعام، ۱۱۵)
۵۱. امر (طلاق، ۵)
۵۲. ایمان (آل‌عمران، ۱۹۳)
۵۳. نبأ (نبأ، ۱ و ۲)
۵۴. وحی (انبیاء، ۴۵)
۵۵. علم (رعد، ۳۷)

البته در بعضی از این **اسما** قابل مناقشه است؛ یعنی بنا بر **تفسیر** یا بنا بر وجهی که آن کلمه بر قرآن **اطلاق** شده است، صحیح است و چه بسا بنا بر **تفاسیر** قطعی، تفسیر آن **کلمه**، قرآن نباشد. به همین خاطر است که عده‌ای تعداد اسامی را مثلاً کمتر گفته‌اند؛ به‌عنوان مثال، اگر **صراط مستقیم** را قرآن معنا کنیم، این نام برای قرآن صحیح است. اینها اسامی است که از قرآن استفاده شده است.

تعبیر قرآن به مصحف

در بعضی **روایات** از قرآن به «مصحف» (اگرچه در قرآن از کتاب‌های آسمانی با لفظ «صحف» تعبیر شده است، ولی مصحف ذکر نشده است).
^[۵] **اعلی/سوره ۸۷، آیه ۱۹.**
 تعبیر شده است.

← حدیثی از فیض کاشانی

مرحوم ملامحسن فیض کاشانی، حدیثی را از **کتاب کافی** نقل می‌کند که **حضرت صادق (علیه السلام)** در جواب سؤالی فرمود: بلکه هرگاه قرآن می‌خوانی، به **مصحف** نگاه کن؛ چراکه نگاه به مصحف **عبادت** است.
^[۶] **کاشانی، فیض، تفسیر صافی، ج ۱، ص ۷۰، چاپ اسلامی.**

پانویس

۱. ↑ **رازی، ابوالفتوح، تفسیر روح الجنان، ج ۱، ص ۵، چاپ اسلامی.**
۲. ↑ **طبرسی، تفسیر مجمع البیان، فن رابع.**
۳. ↑ **معرفت، مجدهادی، علوم قرآنی، ص ۱۰۶.**
۴. ↑ **معرفت، مجدهادی، علوم قرآنی، ص ۱۰۶.**
۵. ↑ **اعلی/سوره ۸۷، آیه ۱۹.**
۶. ↑ **کاشانی، فیض، تفسیر صافی، ج ۱، ص ۷۰، چاپ اسلامی.**

منبع

بانگاه اسلام کوئست، برگرفته از مقاله «اسامی قرآن»، تاریخ بازبینی، ۱۳۹۵/۱/۱۶.